

Bruxelles, den 30.9.2020
SWD(2020) 313 final

ARBEJDSDOKUMENT FRA KOMMISSIONENS TJENESTEGRENE

**Rapport om retsstatssituationen 2020
Landekapitlet om Letland**

Ledsagedokument til

**MEDDELELSE FRA KOMMISSIONEN TIL EUROPA-PARLAMENTET, RÅDET,
DET EUROPÆISKE ØKONOMISKE OG SOCIALE UDVALG OG
REGIONSUDVALGET**

**Rapport om retsstatssituationen 2020
Retsstatssituationen i Den Europæiske Union**

{COM(2020) 580 final} - {SWD(2020) 300 final} - {SWD(2020) 301 final} -
{SWD(2020) 302 final} - {SWD(2020) 303 final} - {SWD(2020) 304 final} -
{SWD(2020) 305 final} - {SWD(2020) 306 final} - {SWD(2020) 307 final} -
{SWD(2020) 308 final} - {SWD(2020) 309 final} - {SWD(2020) 310 final} -
{SWD(2020) 311 final} - {SWD(2020) 312 final} - {SWD(2020) 314 final} -
{SWD(2020) 315 final} - {SWD(2020) 316 final} - {SWD(2020) 317 final} -
{SWD(2020) 318 final} - {SWD(2020) 319 final} - {SWD(2020) 320 final} -
{SWD(2020) 321 final} - {SWD(2020) 322 final} - {SWD(2020) 323 final} -
{SWD(2020) 324 final} - {SWD(2020) 325 final} - {SWD(2020) 326 final}

DA

DA

SAMMENDRAG

Det lettiske retssystem har løbende forbedret sin kvalitet og effektivitet, navnlig ved hjælp af en række foranstaltninger, der omfatter uddannelse og flere på hinanden følgende reformer af domstolsstrukturen. Domstolens og anklagemyndighedens informations- og kommunikationssystem befinder sig på et avanceret niveau og bliver i øjeblikket videreudviklet. Retsvæsenets uafhængighed er blevet forbedret ved at styrke domstolsmyndighedens rolle i udvælgelsen af dommerkandidater og statsadvokaten samt i udnævnelsen af retspræsidenter. På trods af de nye beføjelser oplever domstolsadministrationen dog en mangel på menneskelige ressourcer, der kunne hindre udøvelsen af dens nye beføjelser. Det drøftes i øjeblikket, hvilke metoder der er velegnede til at gøre behandlingen af sager om økonomisk kriminalitet mere effektiv. Oprettelsen af en særlig domstol for økonomiske sager og den mulige forbedring af kvaliteten og effektiviteten, det ville medføre på dette område, er blevet draget i tvivl af domstolsmyndigheden, og domstolsadministrationen undersøger nu dette spørgsmål. Ophævelsen af dommernes immunitet i forbindelse med administrative forseelser og det fælles register over klager, der vedrører retssystemet, vil bidrage til en yderligere forbedring af ansvarligheden.

I de senere år har Letland vedtaget flere lovgivningsmæssige reformer, der har til formål at styrke effektiviteten af rammerne for bekæmpelse af korruption. Straffeloven er blevet ændret for at bringe bestemmelserne om embedsmisbrug, bestikkelse og misbrug af indflydelse på linje med de internationale standarder. Vedtagelsen af den første lov om whistleblowere udgør et helhedsorienteret grundlag for beskyttelse af whistleblowere. Kapaciteten til at efterforske korruptionssager er blevet styrket. Der er dog stadig udfordringer med hensyn til retsforfølgelse af korruptionssager og deres afgørelse ved domstolene, hvor sagernes behandling ofte er langvarig. Der arbejdes i øjeblikket på en lovgivning, der skal forbedre gennemsigtigheden i lobbyvirksomhed og styrke ordningen til forebyggelse af interessekonflikter.

Den lettiske forfatning sikrer ytringsfriheden og informationsfriheden og forbyder censur. Loven om pressen og andre massemedier forbyder monopolisering af pressen og andre massemedier. I de senere år er der sat spørgsmålstejn ved, hvorvidt det nationale råd for elektroniske massemedier reelt er uafhængigt. Lovforslaget om gennemførelse af det reviderede direktiv om audiovisuelle medietjenester tager sigte på at styrke myndighedens uafhængighed ved at fastsætte, at rådet ikke må søge eller modtage instrukser fra andre organer. Den største risiko for mediepluralismen ligger i mediemarkedets store koncentration. Der er indført en omfattende ramme for beskyttelse af journalister, selv om journalister i stigende grad udsættes for fornærmelser og andre verbale angreb, navnlig i onlinemiljøet.

Systemet med kontrolforanstaltninger støttes bl.a. af en ombudsmandsinstitution, der også fungerer som ligestillingsorgan, og af forfatningsmæssig prøvelse ved forfatningsdomstolen, også på grundlag af en individuel forfatningsretlig klage. Desuden er ministerkabinetets møder offentlige, hvilket giver medier og ikkestatslige organisationer mulighed for at deltage i sådanne møder. Forfatningen bestemmer endvidere, at kun et flertal på to tredjedele af parlamentet kan fastslå, at en lov er en "hastelov". Nye "retningslinjer for et samhörigt og aktivt civilsamfund 2021-2027" er under udarbejdelse i samråd med interessenterne.

I. RETSSYSTEMET

Det lettiske retssystem er tredelt. I første instans er der ni distriktsdomstole (byretter), der beskæftiger sig med civil- og strafferetlige sager, og én distriktsdomstol i forvaltningsretlige sager. I anden instans er der fem regionale domstole, der beskæftiger sig med civil- og handelsretlige sager, og der er én regional forvaltningsdomstol. I tredje instans er der højesteret, som behandler strafferetlige, civilretlige og forvaltningsretlige sager. En uafhængig domstolsadministration har til opgave at deltage i udformningen af politikker og strategier for retssystemet og forbedringen af dets tilrettelæggelse. Desuden står domstolsadministrationen for udvælgelse af dommerkandidater, udnævnelse og afskedigelse af retspræsidenter, fastlæggelse af domstolsstrukturen og godkendelse af uddannelsesindhold. Dommerkandidaterne udvælges ved hjælp af en åben udvælgelsesprøve, som tilrettelægges af domstolsadministrationen, og de rangordnes og placeres på en liste, hvorfra justitsministeren foreslår den kandidat, der har det højeste antal point, til Parlamentet (*Saeima*) med henblik på udnævnelse. Efter tre år og en evaluering af et retsorgan udnævnes dommerne af parlamentet for en ubegrænset periode efter forslag fra justitsministeren. Anklagemyndigheden er en uafhængig retslig institution under statsadvokatens myndighed. Det lettiske advokatråd er en uafhængig, selvstyrende faglig organisation.

Uafhængighed

Efter at have fået tildelt yderligere beføjelser for at styrke den retslige uafhængighed har domstolsadministrationen vedtaget en ny procedure for dommerkandidaternes udvælgelse. I 2018 trådte ændringer af loven om retternes kompetence i kraft, hvorved der blev overført en række beføjelser fra den udøvende og den lovgivende magt til domstolsadministrationen. Dette vedrørte navnlig beføjelserne til at udnævne retspræsidenter (som tidligere lå hos justitsministeren), forflytte en dommer (som tidligere lå hos parlamentet), godkende uddannelse af dommere (som tidligere lå hos domstolsstyrelsen, der er et organ under justitsministeriet) og fastlægge proceduren for udvælgelse af dommerkandidater (som tidligere lå hos ministerkabinetet).¹ I april 2020 udviklede og godkendte domstolsadministrationen en ny procedure for udvælgelse af dommerkandidater til distriktsdomstole (byretter) og regionale domstole.² Dommerkandidaterne udvælges for tre år ved hjælp af en åben udvælgelsesprøve, som tilrettelægges af et udvalg under domstolsadministrationen bestående af tre senatorer (højesteretsdommere), tre dommere ved regionale domstole og tre dommere ved distriktsdomstole (byretter). Udvælgelsen af dommerkandidater finder sted i fem runder.³ I henhold til den nye procedure medtager domstolsadministrationen ansøgere, der har bestået udvælgelsen, på en rangliste over kandidater til stillingen som dommer i tre år. Er der et ledigt embede, tilbydes den kandidat, der har opnået det højeste antal point, embedet som dommer. Det skal bemærkes, at

¹ Denne reform følger en henstilling vii) fra Greco om at "[styrke] beslutningsbeføjelserne hos de relevante selvstyrende retsorganer (f.eks. domstolsadministrationen og dommerkvalifikationsudvalget) i forbindelse med dommers udnævnelse, genudnævnelse og karriereudvikling og ii) genoverveje omfanget af Parlamentets beføjelser på dette område, navnlig ved at begrænse det til en bekræftelse af udnævnelsen af dommere som anbefalet af de relevante retsorganer for bedre at fjerne risikoen for politisk indflydelse". Se Grecos fjerde evalueringsrunde – forebyggelse af korruption med hensyn til medlemmer af parlamentet, dommere og anklagere – evalueringsrapport og overholdelsesrapporter.

² Proceduren trådte i kraft i juni 2020, da ændringerne af loven om retternes kompetence trådte i kraft.

³ 1) Evaluering af ansøgningerne på de betingelser, der er fastsat i loven om retternes kompetence, 2) evaluering af svar på spørgsmål med fokus på ansøgerens motiverede ansøgning, 3) test af faglig viden, 4) skriftlig besvarelse af et juridisk spørgsmål (*casus*) og et mundtligt forsvar af løsningen, 5) kompetencebaseret samtale, hvor ansøgerens personlige og sociale kompetencer vurderes. Letlands domstolsadministration (2020), den nye procedure for udvælgelse af dommere er godkendt.

justitsministeren derefter udpeger dommerkandidaten til Parlamentet med henblik på valg til embedet. Når en dommer ved en distriktsdomstol (byret) har siddet i tre år, bekræfter parlamentet efter forslag fra justitsministeren og på grundlag af dommerkvalifikationsudvalgets vurdering af dommerens faglige arbejde⁴, at dommeren har en ubegrænset embedsperiode, eller genudnævner ham eller hende med en yderligere prøvetid på op til to år. I praksis følger Parlamentet enten en positiv eller en negativ vurdering fra dommerkvalifikationsudvalget. Genudnævnelser for en yderligere periode på to år finder sjældent sted, og det samme gælder eventuelle spørgsmål fra parlamentsmedlemmerne om dommerkandidater. Hvis det arbejde, en dommer udfører i den treårige periode, efter dommerkvalifikationsudvalgets mening er utilfredsstillende, indstiller justitsministeren ikke kandidaten til genudnævnelse. Den nye procedure styrker dommernes rolle i udvælgelsen af nye dommere, hvilket er i overensstemmelse med Europarådets henstillinger.⁵ Mens Parlamentets afgørelse om ikke at udnævne dommerkandidaten for en begrænset eller ubegrænset periode ikke kan prøves ved en domstol, kan alle dommerkvalifikationsudvalgets afgørelser vedrørende dommerhvervet indbringes for disciplinærdomstolen (en afdeling ved højesteret).⁶ Det skal også bemærkes, at selv om der ikke er mulighed for domstolsprøvelse af Parlamentets afgørelse om afskedigelse af dommere, kan både disciplinærafgørelser truffet af det retlige disciplinærudvalg⁷ og afgørelser truffet af domstolsadministrationen⁸ indbringes for disciplinærdomstolen.⁹

Domstolsmyndighedens rolle i udvælgelsen af en kandidat til embedet som statsadvokat er blevet styrket. I marts 2020 trådte ændringerne af loven om retternes kompetence og loven om anklagemyndigheden i kraft, hvilket ændrede proceduren for udvælgelse af en kandidat til embedet som statsadvokat. Statsadvokaten udnævnes nu af parlamentet efter forslag fra domstolsadministrationen¹⁰, som også fastlægger proceduren og kriterierne for evaluering af ansøgerne, der har deltaget i en åben udvælgelsesprøve.¹¹ I juni 2020 udøvede domstolsadministrationen for første gang sin nye beføjelse til at evaluere og udvælge en kandidat til embedet som statsadvokat, som senere blev udnævnt af Parlamentet.¹²

Opfattelsen af retsvæsenets uafhængighed er gennemsnitlig. Borgernes opfattelse af retsvæsenets uafhængighed er gennemsnitlig (45 % kalder den rimelig god og meget god) og

---

⁴ Et retsorgan, som består af ni dommere (tre fra hver instans), og som vælges for fire år på dommerkonferencen.

⁵ Henstilling CM/Rec(2010)12 fra Europarådets Ministerkomité, § 47. Hvad angår dommernes uafhængighed og upartiskhed i processen med udnævnelse af dommere, henvises der ligeledes til forenede sager C-585/18, C-624/18 og C-625/18, A.K., præmis 124-125 og 133-134, samt sag C-272/19, *Land Hessen*, præmis 54-60.

⁶ Justitsministerens afgørelser, herunder afgørelser om Parlamentets forslag til udnævnelse, kan indbringes for forvaltningsdomstolen. Det skal bemærkes, at der i praksis kun har været meget få tilfælde, hvor en dommerkandidat ikke blev udnævnt. EU's resultattavle for retsområdet 2018, s. 46.

⁷ Et retsorgan, som består af 11 dommere fra alle tre instanser, og som vælges for fire år på dommerkonferencen. Det skal bemærkes, at Letland er en af de få medlemsstater, hvor dommerne afskediges af parlamentet. Se figur 64 på EU's resultattavle for retsområdet 2018.

⁸ Når en dommer gentagne gange har modtaget en negativ udtalelse i vurderingen af sit faglige arbejde.

⁹ Hvis en dommer er blevet dømt, og domstolens dom er trådt i kraft, afskediges dommeren ligeledes af parlamentet efter forslag fra justitsministeren.

¹⁰ Tidligere var det højesteretspræsidenten, som havde beføjelse til at foreslå en kandidat til embedet som statsadvokat.

¹¹ Letlands domstolsadministration (2020), udvælgelse af kandidater til posten som statsadvokat vil fremover være domstolsadministrationens opgave.

¹² Letlands domstolsadministration (2020), domstolsadministrationen vil evaluere kandidaterne til posten som statsadvokat.

er forblevet stabil. Den var også gennemsnitlig blandt virksomhederne (47 %), hvor den er faldet efter tidligere positive tendenser.¹³

Dommeres og anklageres immunitet i forbindelse med administrative forseelser er blevet ophævet. I juni 2020 ophævede man med ændringer af loven om disciplinært ansvar på retsområdet, loven om retternes kompetence og loven om anklagemyndigheden dommeres og anklageres immunitet i tilfælde af administrative forseelser (overtrædelser), hvilket skete i overensstemmelse med en henstilling fra Greco.¹⁴ Domstolsadministrationen støttede ophævelsen af denne type immunitet for dommere, under forudsætning af at ændringerne af loven om administrativt ansvar udelukker administrativ frihedsberøvelse som en form for sanktion.¹⁵ Sideløbende med ændringerne af loven om disciplinært ansvar på retsområdet fastlægges det, at dommere kan pådrage sig disciplinært ansvar, hvis de begår en administrativ forseelse, der groft tilsidesætter bestemmelserne i den retsetiske kodeks eller er i strid med en dommers status. Denne ændring gav mulighed for, at en administrativ forseelse på visse betingelser kunne føre til en disciplinærsag ved det retlige disciplinærudvalg.

Kvalitet

Indførelsen af et fælles klageregister har til formål at samle alle klager, der vedrører retssystemet. Denne portal, som administreres af domstolsstyrelsen, gemmer oplysninger om klager, uanset hvilken institution der har modtaget og behandlet klagen – justitsministeriet, distriktsdomstolen (byretten), den regionale domstol eller højesteret. Registret indeholder oplysninger om klagen og svaret på denne såvel som et sammendrag af resultatet af klagen (om den er berettiget eller ej). Oplysningerne deles også med dommerkvalifikationsudvalget, der er en af flere kilder, som dette retsorgan anvender ved den regelmæssige evaluering af dommere.

Domstolsadministrationen har fået nye beføjelser med hensyn til dommernes karriere og forvaltningen af domstolene, men opererer med begrænsede ressourcer. Domstolsadministrationen står over for kapacitetsbegrænsninger i sin indsats for at forbedre retssystemets kvalitet, hvilket skyldes personalemangel (der er kun ca. fire ansatte), og den er en af de domstolsadministrationer i EU, der har mindst personale.¹⁶ Dette forværres af, at domstolsadministrationen har fået en række nye beføjelser med hensyn til dommernes karriere og domstolenes organisatoriske aspekter uden at få tilstrækkelige yderligere menneskelige ressourcer.¹⁷ Domstolsstyrelsen, der er et organ med næsten 100 ansatte, som har til opgave at forvalte domstolene, forbliver under justitsministeriets myndighed og kontrol. Domstolsstyrelsen besvarer anmodninger fra domstolsadministrationen vedrørende

¹³ Figur 47, EU's resultattavle for retlige anliggender for 2020. Det skal bemærkes, at en undersøgelse foretaget blandt dommere i 2019 viste, at over 40 % af dem havde oplevet manglende respekt for deres uafhængighed fra regeringens og mediernes side. Det Europæiske Netværk af Domstolsadministrationer, domstolenes uafhængighed og ansvarlighed – ENCJ (2020), undersøgelse af dommernes uafhængighed, 2019, figur 43 og 45. Undersøgelsen dækkede 21 EU-medlemsstater. Opfattelsen af retsvæsenets uafhængighed kategoriseres som følger: meget dårlig (under 30 % af respondenterne anser retsvæsenets uafhængighed for at være rimelig god og meget god), dårlig (30-39 %), gennemsnitlig (40-59 %), god (60-75 %), meget god (over 75 %).

¹⁴ Grecos fjerde evalueringsrunde – forebyggelse af korruption med hensyn til medlemmer af parlamentet, dommere og anklagere – evalueringsrapport og overholdelsesrapporter, henstilling x. Ændringerne trådte i kraft i juli 2020.

¹⁵ Letlands domstolsadministration (2020), dommernes administrative immunitet ophæves.

¹⁶ Se bidraget fra Det Europæiske Netværk af Domstolsadministrationer til rapporten om retsstatsprincippet 2020, s. 9, for at få en sammenlignende oversigt over domstolsadministrationernes ressourcer.

¹⁷ Se afsnittet om uafhængighed ovenfor for at få nærmere oplysninger om disse nye beføjelser.

dommernes karriere, men har ikke pligt til at svare på andre anmodninger fra domstolsadministrationen, f.eks. anmodninger vedrørende data om virkningerne af reformen af domstolsstrukturen.

Mens der blev vedtaget lovgivning for at oprette en ny særlig domstol, finder der i øjeblikket drøftelser sted om passende metoder til at forbedre kvaliteten og effektiviteten af behandlingen af sager om økonomisk og finansiel kriminalitet. I juni 2020 vedtog parlamentet ændringer af loven om retternes kompetence, hvorved der blev oprettet en særlig domstol i Riga for økonomisk og finansiel kriminalitet, også som løsning på de ofte langvarige retssager.¹⁸ Denne domstol ville blive bemandet med op til 10 dommere¹⁹, som ville have domskompetence på et begrænset antal områder (f.eks. straffesager, der involverer hvidvaskning af penge og korruption begået af offentligt ansatte og visse handelsretlige sager). Denne reform viste sig dog at være kontroversiel, idet domstolsadministrationen afgav to udtalelser mod oprettelsen af en særskilt "økonomisk domstol", hvor den understregede, at der ikke er noget, der tyder på, at det ville forbedre kvaliteten og effektiviteten. Efter domstolsadministrationens mening ville en reform af strafferetsplejen og en specialisering af dommerne ved de eksisterende domstole (navnlig i sager om økonomisk og finansiel kriminalitet) være en mere hensigtsmæssig løsning.²⁰ Domstolsadministrationen er også i færd med at foretage sin egen analyse af situationen med hensyn til behandlingen af retssager om økonomisk og finansiel kriminalitet, herunder når det gælder langvarige retssager. Statsrevisionen har iværksat en revision af de faktorer, der påvirker den effektive efterforskning og pådømmelse af straffesager i forbindelse med økonomisk og finansiel kriminalitet. Den vil omfatte en periode på to år.

Retshjælpen i civile sager er blevet forbedret. I henhold til ændringerne af loven om statsgaranteret retshjælp, der trådte i kraft i januar 2019, har personer ret til gratis retshjælp i visse tilfælde, der er angivet i civilprocesloven, hvis disse personers indkomst ikke overstiger den månedlige mindsteløn, der er fastsat i Letland. Disse ændringer forbedrede adgangen til retshjælp.²¹

Domstolenes og anklagemyndighedens informations- og kommunikationssystem befinder sig på et avanceret niveau og bliver i øjeblikket videreudviklet gennem indførelsen af et e-sagsforvaltningssystem. Det lettiske retssystem er et af EU's mest avancerede, når det gælder IKT til sagsstyring og statistikker over domstolsaktiviteter,

---

¹⁸ Der findes flere oplysninger nedenfor i afsnittet om effektivitet.

¹⁹ Efter planen skal den nye domstol oprettes i 2021.

²⁰ Letlands domstolsadministration (2019), domstolsadministrationen støtter ikke oprettelsen af en særlig økonomisk domstol i Letland.

Letlands domstolsadministration (2019), domstolsadministrationen har gentagne gange afvist oprettelsen af en økonomisk domstol.

Det skal bemærkes, at parlamentet i øjeblikket drøfter ændringer af strafferetsplejeloven, som har til formål at gøre straffesagerne mere effektive, bl.a. ved at styrke inddragelsen af forsvarsadvokater og gøre det muligt at anvende ubestridte kendsgerninger fra den indledende efterforskning som bevismateriale, så der på retsmødet kan fokuseres på de vigtigste omstridte forhold.

²¹ Hvad angår en situation, der involverer en specifik forbrugersag, kan man sammenligne figur 26 i EU's resultattavle for retsområdet 2018 med senere data i figur 21 i EU's resultattavle for retsområdet 2019 og figur 23 i EU's resultattavle for retlige anliggender for 2020.

Det skal bemærkes, at Letland har modtaget støtte fra Kommissionens støtteprogram for strukturreformer til at forbedre retssystemets kvalitet. Siden 2019 er der ydet støtte til Letland med henblik på at styrke adgangen til domstolsprøvelse og forbedre de interne procedurer for domstolenes forvaltning. Projektet består af tre komponenter: 1) forbedret anvendelse af mægling, 2) forbedret gennemførelse af statsgaranteret retshjælp og 3) forbedret kvalitet af domstolsforvaltningen.

kommunikation med retsparterne og offentliggørelse af dommene online. Desuden er de offentliggjorte domme de mest maskinlæsbare i EU.²² For at evaluere og måle domstolenes arbejde anvender domstolsstyrelsen en business intelligence-plattform og behandler data, bl.a. fra domstolsinformationssystemet, statens fælles elektroniske matrikelregister og ressourcerforvaltningssystemet (finansielle data og personaledata). Domstolsinformationssystemet anvendes som et registerføringssystem for domstolenes arbejde og gemmer en lang række oplysninger om sagsforløbene på en struktureret måde. I 2019 begyndte man at udvikle en sammenlignende arbejdsbyrde-model. Denne model er baseret på budgetoplysninger fra domstolene for at knytte den til de indikatorer, der kendetegner domstolsarbejdet. Projektet med at indføre et e-sagsforvaltningssystem er i gang, og den første fase omfatter efterforskning og retsprocessen. Den fuldstændige gennemførelse er planlagt til at finde sted i 2023. Formålet med projektet er at modernisere registreringen af de proceduremæssige foranstaltninger og digitaliseringen af registerføring. Dette vil lette retshåndhævelsen samt anklagemyndighedens og domstolenes arbejde og give deltagerne lettere adgang til sagsakterne.

Effektivitet

Retssystemet står ikke over for nogen særlige effektivitetsudfordringer i civil- og handelsretlige sager. Sager om økonomisk og finansiel kriminalitet er dog nogle gange langvarige. Varigheden af retssager i civil-, handels- og forvaltningsretlige sager er gennemsnitlig eller kortere end gennemsnittet (målt i gennemløbstid). Antallet af verserende sager er ofte et af EU's laveste.²³ I denne type sager er gennemførelsesprocenten over 100 %, hvilket betyder, at domstolene er i stand til at håndtere de indkomne sager.²⁴ På trods af de nylige forbedringer er der stadig nogle udfordringer i retssager, som vedrører økonomisk og finansiel kriminalitet, navnlig i forbindelse med hvidvaskning af penge og korrupsion.²⁵ Den langvarige behandling af komplekse korrupsionssager er stadig en udfordring i Letlands indsats for at bekæmpe korrupsion. Nogle illustrative eksempler på dette er retssagen mod Ventpils borgmester, der har været i gang siden 2008, og den påståede svig i forbindelse med indførelsen af digitalt tv i Letland, der har været indbragt for flere retsinstanser siden 2007.

II. RAMMEN FOR BEKÆMPELSE AF KORRUPTION

Den retlige og institutionelle ramme for forebyggelse og retsforfølgelse af korrupsion er i det store og hele på plads. Letland vedtog retningslinjer for forebyggelse og bekæmpelse af korrupsion for 2015-2020. Retningslinjernes gennemførelse overvåges af kontoret for forebyggelse og bekæmpelse af korrupsion (KNAB), som er et særligt organ, der har beføjelse til at efterforske korrupsionsrelateret kriminalitet og forebygge korrupsion. Anklagemyndigheden fører tilsyn med KNAB's efterforskning forud for retssager, som vedrører korrupsionsrelateret kriminalitet. Andre institutioner, der har beføjelse til at bekæmpe korrupsion, er: det statslige politi, som efterforsker korrupsion i private institutioner og svig, den interne sikkerhedstjeneste, som efterforsker strafbare handlinger inden for det statslige politi og statens brandvæsen og redningstjeneste, den statslige skatteadministration

²² Figur 40, 27, 28 og 29, EU's resultattavle for retlige anliggender for 2020.

²³ Figur 4-15, EU's resultattavle for retlige anliggender for 2020.

²⁴ Det skal også bemærkes, at flere på hinanden følgende reformer af domstolsstrukturen, som reducerede antallet af domstole i første instans fra 35 til 26 og (fra marts 2018) til 10 distriktsdomstole, var med til at skabe balance i dommernes arbejdsbyrde ved de forskellige domstole, navnlig i byerne, og bidrog til øget effektivitet.

²⁵ Figur 21, EU's resultattavle for retlige anliggender for 2020.

og det statslige grænsepoliti, som selv efterforsker korruption inden for det statslige grænsepoliti. Der er indført en lov om beskyttelse af whistleblowere. Oplysninger om offentligt ansattes aktiver er reguleret ved lov, og overvågningen heraf deles af forskellige myndigheder.

Letland scorer 56/100 på Transparency Internationals indeks for iagttaget korruption i 2020, og dermed er landet nr. 13 i EU og nr. 44 globalt.²⁶ 84 % af de lettiske respondenter i den seneste Eurobarometerundersøgelse om korruption mener, at korruption er udbredt i deres land (EU-gennemsnittet er 71 %), og 19 % af respondenterne mener, at der er tilstrækkeligt med vellykkede retsforfølgelser til at afholde folk fra korrupt praksis (EU-gennemsnittet er 36 %), mens 18 % af de adspurgte føler sig personligt berørt af korruption i deres dagligdag (EU-gennemsnittet er 26 %).²⁷ Endvidere mener 77 % af virksomhederne, at korruption er udbredt (EU-gennemsnittet er 63 %), og 17 % af virksomhederne mener, at personer og virksomheder, der opdages i deres forsøg på at bestikke en højtstående tjenestemand, får en tilstrækkelig straf (EU-gennemsnittet er 31 %), mens 19 % af virksomhederne anser korruption for et problem, når de skal gøre forretninger (EU-gennemsnittet er 37 %).²⁸

Lovgivningen om kriminalisering af korruption og relaterede straffbare handlinger blev ændret for at bringe bestemmelserne om embedsmisbrug, bestikkelse og misbrug af indflydelse på linje med de internationale standarder. Den 6. juni 2019 ændrede parlamentet straffeloven med det formål at ændre definitionerne af flere straffbare handlinger i forbindelse med embedsmisbrug, bestikkelse og misbrug af indflydelse. Med de nye definitioner af bestikkelse og misbrug af indflydelse fjernes visse begrænsninger for omfanget af handlinger, der falder ind under definitionen af disse straffbare handlinger.²⁹ Gennemførelsen af retningslinjerne for forebyggelse og bekæmpelse af korruption for 2015-2020 er i gang. Retningslinjerne omfatter en handlingsplan, der er bygget op omkring 15 specifikke foranstaltninger.

Bekæmpelsen af korruption deles mellem flere retshåndhævende organer. Kontoret for forebyggelse og bekæmpelse af korruption (KNAB) er det særlige korruptionsbekæmpelsesorgan, der har været operativt siden februar 2003. Dets beføjelser omfatter både forebyggelse af korruption og efterforskning af korruptionsrelaterede lovovertrædelser. Desuden er KNAB ansvarligt for overvågning og rapportering af gennemførelsen af retningslinjerne for forebyggelse og bekæmpelse af korruption. I 2019 indledte KNAB straffesager og foretog højprofilert efterforskning i sårbare sektorer såsom offentlige indkøb på kommunalt plan eller karteller i byggebranchen (i samarbejde med konkurrencerådet). Resultaterne fra 2019 viste en stigning på 24 % i antallet af indledte straffesager sammenlignet med det foregående år. Der blev indledt 47 straffesager, hvilket er det højeste antal i de sidste 10 år. Ifølge regeringens seneste handlingsplan for forebyggelse og bekæmpelse af korruption skal KNAB's kapacitet med hensyn til menneskelige og materielle ressourcer styrkes ved at øge kontorets budget og antallet af stillinger med 23 % (35 yderligere stillinger). Denne foranstaltning er dog ikke blevet gennemført endnu.³⁰ Interessenter har givet udtryk for bekymring over manglen på ressourcer og ekspertise i KNAB.

²⁶ Transparency International (2020), indekset for iagttaget korruption for 2019.

²⁷ Special Eurobarometer 502 (2020).

²⁸ Flash Eurobarometer 482 (2019).

²⁹ Grozījumi Kriminālikumā (ændringer af straffeloven), 6. juni 2019.

³⁰ I 2020 blev der tilføjet to faste stillinger i KNAB, hvilket bragte det samlede antal ansatte op på 152.

I forbindelse med efterforskning og retsforfølgelse af korruption samarbejder KNAB med anklagemyndigheden. Anklagemyndigheden fører tilsyn med efterforskning forud for retssager, som vedrører korruptionsrelateret kriminalitet, og har også beføjelse til at indlede og gennemføre efterforskning forud for retssager herom. Med statsadvokatens bekendtgørelse af 8. november 2019 blev der indført en præstations- og belønningsmekanisme for at skabe incitamenter for anklagere med speciale i finansiel og økonomisk kriminalitet.³¹ Andre institutioner, der har beføjelse til at bekæmpe korruption, er det statslige politi, som efterforsker korruption i private institutioner og svig, og den interne sikkerhedstjeneste, som foretager efterforskning forud for retssager og operationelle aktiviteter. Den interne sikkerhedstjeneste har til opgave at afsløre, forebygge og efterforske kriminalitet, der begås af tjenestemænd og ansatte i institutioner under indenrigsministeriet, såsom det statslige politi og statens brandvæsen og redningstjeneste.³² Den statslige skatteadministrations interne sikkerhedstjeneste er ansvarlig for forebyggelse, afsløring og efterforskning af kriminalitet i forbindelse med tjenestemænds og offentligt ansattes aktiviteter i den statslige skatteadministration.

Der er indført et system til offentliggørelse af aktiver for offentligt ansatte og medlemmer af parlamentet. Erklæringerne om aktiver kontrolleres af både den statslige skatteadministration og KNAB. Mens KNAB bruger erklæringerne som et redskab til at identificere eventuelle interessekonflikter og overholdelsen af de begrænsninger, der er fastsat i loven om forebyggelse af interessekonflikter, kontrollerer den statslige skatteadministration, om offentligt ansatte har erklæret deres formueforhold korrekt. Hvert år indsendes der ca. 68 000 erklæringer om aktiver og interesser fra alle offentligt ansatte i Letland. Ud fra en risikobaseret tilgang vurderede KNAB i 2018 i alt 878 erklæringer og konstaterede uregelmæssigheder i over en tredjedel af de kontrollerede erklæringer.³³ Ikke alle personer med topledelsesposter er genstand for regelmæssige, grundige kontroller. Det er endnu ikke klarlagt, i hvilket omfang de nye lovændringer – i henhold til hvilke den statslige skatteadministration nu har pligt til at sammenligne oplysningerne i erklæringerne med andre foreliggende oplysninger – i praksis vil gøre kontrollerne af højtplacerede tjenestemænd mere grundige.³⁴

En ny lov indførte whistleblowerordninger i offentlige institutioner og private virksomheder med over 50 ansatte.³⁵ Disse ordninger (interne ordninger, hvor man kan henvende sig til en kompetent myndighed eller gå gennem et kontaktpunkt for whistleblowere) har til formål at beskytte whistleblowernes identitet og beskytte dem mod eventuelle negative konsekvenser. KNAB gør det også muligt for offentligheden at indberette korruption.³⁶ I 2019 (fra 1. maj, hvor loven om whistleblowere trådte i kraft) modtog KNAB 51 indberetninger fra whistleblowere, hvoraf 18 blev anerkendt som

---

³¹ OECD's arbejdsgruppe om bestikkelse anbefaler, at Letland tager yderligere skridt til i væsentlig grad at øge antallet af personer, der dømmes for hvidvaskning af penge, og understreger samtidig nødvendigheden af at vurdere de finansielle institutioners og deres ansattes eventuelle deltagelse i hvidvaskningsprogrammer. OECD, gennemførelse af OECD's konvention om bekæmpelse af bestikkelse, fase 3-rapport: Letland.

³² Det statslige grænsepoliti efterforsker sine egne tjenestemænd for korruption.

³³ Europa-Kommissionen, landerapport for Letland 2020, 26.2.2020, SWD(2020) 513 final.

³⁴ Grecos femte evalueringsrunde – evalueringsrunde om forebyggelse af korruption og fremme af integritet i centralregeringer (topledelsesposter) og retshåndhævende myndigheder, s. 27.

³⁵ Whistleblowerloven trådte i kraft i maj 2019.

³⁶ Dette omfatter anonyme og underskrevne skriftlige indberetninger pr. brev eller e-mail, anonyme og identificerede telefonopkald (en hotline og et kontornummer), personlige møder med efterforskere og en mobilapp.

whistleblowerindberetninger, og 13 blev videregivet til andre institutioner alt efter kompetenceområde.

Der arbejdes i øjeblikket på en lovgivning, der skal forbedre gennemsigtigheden i lobbyvirksomhed og styrke ordningen til forebyggelse af interessekonflikter. I 2020 har arbejdsgruppen om udarbejdelse af en lov om gennemsigtighed i lobbyvirksomhed, der blev nedsat i parlamentet i oktober 2019, arbejdet på et lovforslag. I oktober 2019 ændrede Parlamentet loven om forebyggelse af interessekonflikter i forbindelse med handlinger foretaget af offentligt ansatte, bl.a. for at forbyde parlamentsmedlemmer, regeringsmedlemmer og parlamentssekretærer at modtage vederlag for de holdninger, de har i foreninger, fonde og sociale virksomheder. Med ændringen tackler man bekymringerne over visse tjenestemænd, der blev aflønnet af organisationer inden for politisk rådgivning og lobbyarbejde, og som dermed kunne anses for at have interessekonflikter. Flere ændringer af loven er stadig til behandling i parlamentet.³⁷ I 2019 traf KNAB 151 afgørelser om manglende overholdelse af loven om forebyggelse af interessekonflikter i forbindelse med handlinger foretaget af offentligt ansatte.

III. MEDIEPLURALISME

I Letland er lovgivningsrammen for mediepluralisme baseret på forfatningsmæssig beskyttelse og sektorspecifik lovgivning. Forfatningen sikrer ytrings- og informationsfriheden og forbyder censur. Loven om elektroniske massemedier sikrer ytringsfriheden inden for sit anvendelsesområde og generel adgang til samfundsmæssigt vigtige oplysninger. Loven om pressen og andre massemedier giver pressen ret til at få adgang til oplysninger fra staten og fra offentlige organisationer. Desuden forbyder loven censur og monopolisering af pressen og andre massemedier. Adgangen til offentlig information sikres også af loven om informationsfrihed, som forpligter staten og andre institutioner, der varetager administrative funktioner, til at give oplysninger på eget initiativ eller efter anmodning fra en privatperson. Det nationale råd for elektroniske massemedier, som er den lettiske medietilsynsmyndighed, fører tilsyn med, at medietjenesteudbydernes aktiviteter overholder forfatningen, loven om elektroniske massemedier og anden relevant lovgivning.³⁸

Lovgivningsændringer har til formål at styrke uafhængigheden i det nationale råd for elektroniske massemedier. Det nationale råd for elektroniske massemedier er et uafhængigt organ, der reguleres af loven om elektroniske massemedier, som fastlægger dets kompetencer, sammensætning og opgaver. Rådets medlemmer vælges af parlamentet og udnævnes af udvalget for menneskerettigheder og offentlige anliggender efter høring af faglige sammenslutninger og NGO'er, der er aktive inden for massemedier, uddannelse, kultur, videnskab og menneskerettigheder. I loven om elektroniske massemedier står der udtrykkeligt, at rådet er en uafhængig institution, der har "fulde rettigheder".³⁹ Ifølge den seneste udgave af Observatoriet for Mediepluralisme⁴⁰ (MPM 2020) er der en mellemstor

---

³⁷ Den 13. december 2018 vedtog parlamentet andre ændringer af samme lov ved førstebehandlingen. Hvis de vedtages, vil loven bl.a. gøre det muligt for ledere af offentlige institutioner at give visse kategorier af offentligt ansatte i deres institutioner mulighed for at kombinere offentlige stillinger med eksterne aktiviteter uden at anmode om tilladelse fra sag til sag og pålægge visse kategorier af offentligt ansatte kun at indgive deres erklæringer, når institutionens leder fastslår pligten hertil.

³⁸ Fra 2019 til 2020 forbedrede Letland sin position med to pladser på Journalister Uden Grænsers globale pressefrihedsindeks og ligger nu på 22.-pladsen på verdensplan. Journalister Uden Grænser, Letland.

³⁹ Artikel 57 i loven om elektroniske massemedier.

⁴⁰ Observatoriet for Mediepluralisme 2020.

risiko, hvad angår den lettiske medietilsynsmyndigheds uafhængighed og effektivitet. Denne vurdering skyldes en uoverensstemmelse mellem uafhængigheden af det nationale råd for elektroniske massemedier, der er fastsat i medielovgivningen, og opfattelsen af den politiske indflydelse på dets beslutninger, der potentielt kunne påvirke denne institutions arbejde.⁴¹ Lovforslaget om gennemførelse af det reviderede direktiv om audiovisuelle medietjenester⁴² har til formål at afhjælpe dette ved at styrke myndighedens uafhængighed, herunder med en ny bestemmelse om, at rådet ikke må søge eller modtage instrukser fra andre organer.⁴³

Der eksisterer en lovgivningsramme for gennemsigtighed med hensyn til medieejerskab.

Når det gælder gennemsigtighed med hensyn til medieejerskab, kræver lovgivningen, at der stilles oplysninger til rådighed om eksistensen og ændringen af de reelle ejere. Loven om elektroniske massemedier kræver, at nye udbydere af audiovisuelle tjenester giver oplysninger om deres reelle ejere, når de anmoder om licens til radio- og tv-spredning. Også eksisterende tjenesteudbydere skal i henhold til loven om elektroniske massemedier indsende oplysninger om enhver ændring af den reelle ejer. Desuden indeholder loven om pressen og andre massemedier en bestemmelse om, at stiftere og ejere af massemedier, som er kapital-selskaber, har pligt til "at underrette handelsregistermyndigheden om deres egentlige ejere, når de indgiver en ansøgning om registrering".⁴⁴ Ejerskabsoplysningerne er offentligt tilgængelige via virksomhedsregisterets websted. Gennemsigtighed med hensyn til medieejerskab er vigtigt set i lyset af resultaterne fra Observatoriet for Mediepluralisme 2020, der blev bekræftet under landebesøget, og som understreger koncentrationen af nyhedsmedieejerskabet i Letland, hvor nogle få virksomheder ejer de fleste nyhedsmedier.⁴⁵ I juli 2020 forbød det nationale råd for elektroniske massemedier flere tv-stationer at operere i Letland, da den reelle ejer var på EU's sanktionsliste.⁴⁶

Der eksisterer retlige garantier for journalisters aktiviteter. Retten til information er nedfældet i den lettiske forfatning, og loven om pressen og andre massemedier fastsætter journalisters ret til "at indsamle oplysninger ved hjælp af en hvilken som helst metode, der ikke er forbudt ved lov, og fra enhver informationskilde, der ikke er forbudt ved lov".⁴⁷ Observatoriet for Mediepluralisme 2020 vurderede risikoen i forbindelse med retten til information og garantierne for journalisters erhverv, standarder og beskyttelse i Letland som lav. Som det blev bekræftet under landebesøget, er adgang til journalisthvervet gratis, og

---

⁴¹ Ifølge Observatoriet for Mediepluralisme 2020 har medlemmer af den parlamentsvalgte mediemyndighed siden 2017 været involveret i en række erhvervsskandaler, hvilket resulterede i, at public service-mediernes organisationsrepræsentanter og Letlands journalistforbund gav udtryk for mistillid til Letlands mediemyndighed.

⁴² Det skal understreges, at det reviderede direktiv om audiovisuelle medietjenester (AVMSD) indeholder en række specifikke garantier for de nationale medietilsynsmyndigheders uafhængighed og effektivitet.

⁴³ Lovforslaget om ændring af loven om elektroniske massemedier med henblik på at gennemføre direktivet om audiovisuelle medietjenester blev vedtaget af regeringen den 21. april 2020 og behandles nu i Parlamentet.

⁴⁴ Lov om pressen og andre massemedier.

⁴⁵ Observatoriet for Mediepluralisme 2020.

⁴⁶ Rådets gennemførelsesafgørelse 2014/151/FUSP af 21. marts 2014 og Rådets afgørelse (FUSP) 2020/399 af 13. marts 2020 om ændring af afgørelse 2014/145/FUSP om restriktive foranstaltninger over for tiltag, der underminerer eller truer Ukraines territoriale integritet, suverænitet og uafhængighed.

⁴⁷ Det skal bemærkes, at medlemsstaterne i tråd med henstillingen fra Europarådets Ministerkomité bør "indføre en omfattende lovgivningsramme, der gør det muligt for journalister og andre medieaktører at bidrage effektivt til den offentlige debat uden frygt". Se § 1 i henstilling 2016/4.

journalister behøver ikke at være registreret eller have licens. Ikke desto mindre er fængsling en af de planlagte sanktioner i Letland for æreskrænkelser.⁴⁸

Letland har ligeledes en omfattende ramme for beskyttelse af journalister. Der har ikke fundet nogen fysiske angreb sted på journalister i de senere år. Sådant som Observatoriet for Mediepluralisme 2020 og Journalister uden Grænser har rapporteret, udsættes journalister i stigende grad for fornærmelser og andre verbale angreb, navnlig i onlinemiljøet. Ifølge Journalister uden Grænser angriber politikere eller politiske kommunikationsvirksomheder ofte journalister og anlægger sag mod dem, navnlig i forbindelse med valgperioder.⁴⁹ I 2019 og 2020 offentliggjorde Europarådets platform til fremme af beskyttelse af journalistik og journalisters sikkerhed ingen advarsler om Letland.

IV. ANDRE INSTITUTIONELLE SPØRGSMÅL VEDRØRENDE KONTROLFORANSTALTNINGER

Letland har et parlamentarisk regeringssystem med ét kammer, hvor forfatningsdomstolen kan foretage en efterfølgende forfatningsmæssig prøvelse, også i konkrete sager på grundlag af en forfatningsretlig klage. Lovforslag kan forelægges parlamentet af præsidenten, regeringen, parlamentets udvalg, mindst fem medlemmer af parlamentet eller en tiendedel af vælgerkorpset. Ud over retssystemet spiller også ombudsmanden som institution og civilsamfundet en rolle i systemet med kontrolforanstaltninger.

Ministerkabinetet sikrer, at lovgivningsprocessen i regeringen er gennemsigtig. Ministerkabinetets (kabinetets) funktion og drift reguleres af loven om kabinetets struktur, som bl.a. indeholder en generel regel om, at kabinetets møder skal være offentlige. Dagsordenen for alle kommende møder i kabinettet offentliggøres på kabinetets websted og ledsages af offentligt tilgængelige udkast til retsakter. Mødeprotokollerne er også offentligt tilgængelige. Repræsentanter for medierne og ikkestatslige organisationer kan deltage i de offentlige møder, og alle kan se dem via livestreaming. Premierministeren har dog ret til at fravige den generelle regel og meddele, at et bestemt møde eller en del heraf skal være lukket og holdes for lukkede døre. En konsekvensanalyse af lovgivningen er påkrævet for alle udkast til retsakter, herunder de underordnede bestemmelser, der forelægges for kabinettet, og høringer af interessenter er struktureret og følger en systematisk proces.⁵⁰ For at modernisere beslutningsprocessen og sikre en mere tilgængelig offentlig deltagelse samt en mere effektiv og hurtigere proces for udarbejdelsen og harmoniseringen af retsakter har den lettiske regering lanceret en fælles portal for udarbejdelse af lovgivning og harmonisering, hvor alle har mulighed for at følge hele livscyklussen for en retsakt. Civilsamfundets inddragelse i den politiske beslutningstagning er blevet forbedret. Man er i færd med at udarbejde en ny handlingsplan for Open Government Partnership 2022-2025 for at styrke borgernes deltagelse. CIVICUS Monitor gav civilsamfundets spillerum i Letland en lavere vurdering i 2018, nemlig "indskrænket", men bemærkede en forbedring i starten af 2019.⁵¹ Kulturministeriet arbejder på de nye retningslinjer for et samhörigt og aktivt civilsamfund 2021-2027 og har hørt interessenterne i forbindelse med offentlige drøftelser i alle Letlands regioner.⁵²

⁴⁸ Center for Mediepluralisme og Mediefrihed, afkriminalisering af æreskrænkelser.

⁴⁹ Journalister Uden Grænser, landeprofil for Letland.

⁵⁰ Se OECD, reguleringspolitik, Letland, 2018.

⁵¹ CIVICUS Monitors vurderinger er inddelt i fem kategorier, der defineres som: åben, indskrænket, hæmmet, undertrykket og lukket.

⁵² F.eks. <https://www.mk.gov.lv/lv/content/nevalstisko-organizaciju-un-ministru-kabineta-sadarbibas-memoranda-istenosanas-padomes-202-4>.

Forfatningen giver parlamentet beføjelse til at beslutte, hvorvidt en lov er en "hastelov". En sådan beslutning kræver dog et flertal på to tredjedele. Hvis parlamentet beslutter, at en lov er en "hastelov", kan Letlands præsident ikke anmode om, at lovgivningen tages op til fornyet behandling. Den kan ikke gøre til genstand for en national folkeafstemning, og den vedtagne lov skal bekendtgøres senest tre dage efter, at præsidenten har modtaget den.⁵³

Den forfatningsmæssige prøvelse foretages af forfatningsdomstolen Forfatningsdomstolen har beføjelse til at kontrollere, om love, Letlands internationale aftaler og andre lovgivningsmæssige bestemmelser er i overensstemmelse med forfatningen. Hvis en person mener, at en lov, en international aftale eller en anden lovgivningsmæssig bestemmelse krænker de grundlæggende rettigheder, der er nedfældet i forfatningen, har den pågældende ret til at indgive en ansøgning eller en "forfatningsretlig klage" til forfatningsdomstolen. Forfatningsdomstolen vil indlede en sag, såfremt ansøgningen opfylder de generelle og specifikke krav, der er fastsat i lovgivningen.

I forbindelse med covid-19-pandemien har Letland erklæret undtagelsestilstand. Den 12. marts 2020 vedtog den lettiske regering en erklæring om undtagelsestilstand.⁵⁴ Erklæringen indeholdt foranstaltninger til at tackle covid-19-pandemien og blev ændret flere gange. Parlamentet, der ved hjælp af e-Seima-plattformen fortsatte med at arbejde hjemmefra i hele perioden med undtagelsestilstand, godkendte regeringens foranstaltninger på et ekstraordinært møde. Den 16. marts 2020 informerede det i henhold til fravigelsesklausulen i artikel 15 i den europæiske menneskerettighedskonvention (konventionen) Europarådet om, at de restriktioner, der var vedtaget som følge af undtagelsestilstanden, potentielt kunne overskride konventionens grænser for at sikre det legitime mål om "folkesundhed". Ombudsmanden har forklaret offentligheden og politikerne, at de begrænsninger, der er tilladt i henhold til fravigelsesklausulen i artikel 15 i konventionen, skal fortolkes snævert, da det kun er muligt at fravige forpligtelserne i det omfang, situationens ekstraordinære karakter uundgåeligt kræver. Ifølge ombudsmanden betyder dette, at den lettiske regering ikke må bruge den erklærede undtagelsestilstand til uforholdsmæssigt store restriktioner af befolkningens rettigheder på områder og måder, der ikke er strengt nødvendige for at sikre folkesundheden og kontrollen med covid-19-pandemien. Undtagelsestilstanden ophørte den 10. juni 2020 (fravigelsen i henhold til artikel 15 i konventionen blev ophævet samme dag).

Ombudsmanden som institution er også et ligestillingsorgan og er ansvarlig for beskyttelsen af indbyggernes rettigheder. Ombudsmanden er en embedsmand, der vælges af parlamentet, og som sikrer, at menneskerettighederne overholdes i Letland, og at den offentlige forvaltning og de lokale regeringer overholder princippet om god forvaltningspraksis. Ombudsmanden er uafhængig i sine aktiviteter, er udelukkende underlagt lovgivningen, og ingen har ret til at udøve indflydelse på udførelsen af hans eller hendes funktioner og opgaver. Ombudsmanden som institution blev akkrediteret af FN's akkrediteringsorgan med A-status i marts 2015. Under sin vurdering opfordrede FN-organet ombudsmanden til at slå til lyd for yderligere garantier for at sikre funktionsperioden for medlemmerne af beslutningsorganet, ombudsmandens beskyttelse mod unødigt indblanding fra parlamentets side og tilstrækkelig finansiering til at gennemføre dennes stadig større beføjelser.

---

⁵³ Det skal bemærkes, at regeringen i forbindelse med den krise, der skyldtes covid-19-pandemien, udstedte en bekendtgørelse om erklæring af undtagelsestilstand, der blev ændret flere gange, og hvor den seneste udgave blev offentliggjort online. <https://likumi.lv/ta/id/313191-par-arkartejas-situacijas-izsludinasanu>.

⁵⁴ Erklæringen kan findes på <https://likumi.lv/ta/id/313191-par-arkartejas-situacijas-izsludinasanu>.

Bilag I: Liste over kilder i alfabetisk rækkefølge*

* *Listen over indkomne bidrag i forbindelse med høringen om rapporten om retsstatssituationen 2020 kan findes på (COM-websted).*

Arbejdsdokument fra Kommissionens tjenestegrene — Landerapport for Letland 2020 — Ledsagedokument til meddelelse fra Kommissionen til Europa-Parlamentet, Det Europæiske Råd, Rådet, Den Europæiske Centralbank og Eurogruppen — Det europæiske semester 2020: Vurdering af fremskridt med strukturreformer, forebyggelse og korrektion af makroøkonomiske ubalancer samt resultater af de dybdegående undersøgelser i henhold til forordning (EU) nr. 1176/2011 (SWD(2020) 513 final).

Center for Media Pluralism and Media Freedom, (2019) Decriminalisation of Defamation. https://cmpf.eui.eu/wp-content/uploads/2019/01/decriminalisation-of-defamation_Infographic.pdf.

Centre for Media Pluralism and Media Freedom (2020), 2020 Media pluralism monitor. <https://cmpf.eui.eu/media-pluralism-monitor/mpm-2020>.

CIVICUS, Monitor tracking civic space: Latvia. <https://monitor.civicus.org/country/latvia>.

Den Europæiske Unions Domstol, dom af 19. november 2019, A.K., C-585/18, C-624/18 og C-625/18, ECLI:EU:C:2019:982.

Den Europæiske Unions Domstol, dom af 9. juli 2020, Land Hessen, C-272/19, ECLI:EU:C:2020:535.

Det Europæiske Netværk af Domstolsadministrationer (2020), bidrag fra Det Europæiske Netværk af Domstolsadministrationer til rapporten om retsstatsprincippet 2020.

Det Europæiske Netværk af Domstolsadministrationer (ENCJ) (2019): Independence and Accountability of the Judiciary – ENCJ Survey on the independence of judges, 2019. <https://pgwrk-websitemedia.s3.eu-west-1.amazonaws.com/production/pwk-web-encj2017-p/Reports/Data%20ENCJ%202019%20Survey%20on%20the%20Independence%20of%20judges.pdf>.

Europa-Kommissionen (2019, 2020), EU's resultatavle for retlige anliggender.

Europa-Parlamentets og Rådets direktiv (EU) 2018/1808 af 14. november 2018 om ændring af direktiv 2010/13/EU om samordning af visse love og administrative bestemmelser i medlemsstaterne om udbud af audiovisuelle medietjenester (direktiv om audiovisuelle medietjenester) i betragtning af de ændrede markedsforhold, PE/33/2018/REV/1, EUT L 303.

Europarådet: Ekspertkomitéen for Evaluering af Foranstaltninger til Bekæmpelse af Hvidvaskning af Penge og Finansiering af Terrorisme — MONEYVAL (2018), Anti-money laundering and counter terrorist financing measures: Latvia fifth round mutual evaluation report.

Europarådet: Ekspertkomitéen for Evaluering af Foranstaltninger til Bekæmpelse af Hvidvaskning af Penge og Finansiering af Terrorisme — MONEYVAL (2019), Anti-money laundering and counter terrorist financing measures: Latvia first enhanced follow-up report.

Europarådet: Ministerkomitéen (2010), Recommendation CM/Rec(2010)12 of the Committee of Ministers to member states on judges: independence, efficiency and responsibilities.

Europarådet: Ministerkomitéen (2016), Recommendation CM/Rec(2016)4 of the Committee of Ministers to member States on the protection of journalism and safety of journalists and other media actors.

Generaldirektoratet for Kommunikation (2019), Flash Eurobarometer 482: Businesses and corruption.

Generaldirektoratet for Kommunikation (2020), Special Eurobarometer 502: Corruption.

GRECO (2012), Fourth evaluation round – evaluation report on Latvia on corruption prevention in respect of members of parliament, judges and prosecutors.

GRECO (2015), Fourth evaluation round – compliance report on Latvia on corruption prevention in respect of members of parliament, judges and prosecutors.

GRECO (2016), Fourth evaluation round – interim compliance report on Latvia on corruption prevention in respect of members of parliament, judges and prosecutors.

GRECO (2017), Fourth evaluation round – second interim compliance report on Latvia on corruption prevention in respect of members of parliament, judges and prosecutors.

GRECO (2018), Fifth evaluation round – evaluation report on Latvia on preventing corruption and promoting integrity in central governments (top executive functions) and law enforcement agencies.

GRECO (2019), Fourth evaluation round – second compliance report on Latvia on corruption prevention in respect of members of parliament, judges and prosecutors.

Journalister Uden Grænser, Latvia. <https://rsf.org/en/latvia>.

Letlands domstolsråd (2019), The Council for the Judiciary does not support the establishment of a specialized economic court in Latvia. <http://at.gov.lv/en/jaunumi/par-tieslietu-padomi/the-council-for-the-judiciary-does-not-support-the-establishment-of-a-specialized-economic-court-in-latvia-9632?year=2019&>.

Letlands domstolsråd (2019), The Council for the Judiciary repeatedly rejects the establishment of the Economic Court. <http://at.gov.lv/en/jaunumi/par-tieslietu-padomi/the-council-for-the-judiciary-repeatedly-rejects-the-establishment-of-the-economic-court-9848?year=2019>.

Letlands domstolsråd (2020), The Judicial Council will evaluate the candidates for the position of Prosecutor General. <http://at.gov.lv/en/jaunumi/par-tieslietu-padomi/the-judicial-council-will-evaluate-the-candidates-for-the-position-of-prosecutor-general-10077?year=2020&>.

Letlands domstolsråd (2020), The new procedure for selection of judges is approved. <http://at.gov.lv/en/jaunumi/par-tieslietu-padomi/the-new-procedure-for-selection-of-judges-is-approved-10018?year=2020&>.

Letlands domstolsråd (2020), The selection of candidates for the position of the Prosecutor General will henceforth be the responsibility of the Judicial Council. <http://at.gov.lv/en/jaunumi/par-tieslietu-padomi/the-selection-of-candidates-for-the-position-of-the-prosecutor-general-will-henceforth-be-the-responsibility-of-the-judicial-council-10023?year=2020&>.

Letlands domstolsråd (2020), The administrative immunity of judges is waived. <http://at.gov.lv/en/jaunumi/par-tieslietu-padomi/the-administrative-immunity-of-judges-is-waived-10088?year=2020&month=6&>.

OECD (2018), Regulatory Policy, Latvia. <https://www.oecd.org/gov/regulatory-policy/latvia-country-note-regulatory-policy-2018.pdf>.

OECD (2019), Implementing the OECD Anti-Bribery Convention, Phase 3 Report: Latvia.

Rådet for Den Europæiske Union, gennemførelsesafgørelse 2010/151/FUSP af 21. marts 2014.

Rådet for Den Europæiske Union, Rådets afgørelse (FUSP) 2020/399 af 13. marts 2020 om ændring af afgørelse 2014/145/FUSP om restriktive foranstaltninger over for tiltag, der underminerer eller truer Ukraines territoriale integritet, suverænitæt og uafhængighed, EUT L 78 af 13.3.2020, s. 44-85. https://eur-lex.europa.eu/legal-content/DA/TXT/?uri=uriserv:OJ.L_.2020.078.01.0044.01.DAN.

Transparency International (2020), 2019 Corruption Perceptions Index.

Virtuelt landebesøg i Letland i forbindelse med rapporten om retsstatsprincippet 2020.

Bilag II: Landebesøg i Letland

Kommissionens tjenestegrene afholdt virtuelle møder i juni og juli 2020 med:

- Kontor vedrørende forebyggelse og bekæmpelse af korrupsion
- Domstolsrådet
- Delna - Transparency International Latvia
- Den statslige skatteadministrations interne sikkerhedstjeneste
- Letlands journalistforbund
- Kulturministeriet
- Udenrigsministeriet
- Justitsministeriet
- Det nationale råd for elektroniske massemedier
- Anklagemyndigheden

* Kommissionen afholdt også en række horisontale møder med følgende organisationer:

- Amnesty International
- Civil Liberties Union for Europe
- Civil Society Europe
- Konferencen af Europæiske Kirker
- EuroCommerce
- European Center for Non Profit Law
- Det Europæiske Center for Presse- og Mediefrihed
- Det Europæiske Borgerforum
- Free Press Unlimited
- Front Line Defenders
- ILGA-Europe
- Den Internationale Juristkommission
- Den Internationale Føderation for Menneskerettigheder
- Det Internationale Presseinstitut
- Platformen for livslang læring
- Open Society Justice Initiative/Open Society European Policy Institute
- Journalister uden Grænser
- Transparency International EU